

Річна передплата: Для членів — \$2.00, нечлени—\$2.50; поза Канадою — \$3.00

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

"TEACHER'S WORD" — 39 Indian Rd. — Toronto 3, Ont. — Tel.: LE 2-2751

Ч. 5 (15)

ТРАВЕНЬ — 1957

PIK III.

Rev. Dr. I. NAZARCO OSBM.
Piazza Madonna del Mont 3
Roma 103 ITALY

THE TEACHERS WORD
39 INDIAN RD.
TORONTO 3, ONTARIO

PRINTED MATTER

В. Луців

ЦЕ ТЕЖ ОДИН З НАРІЖНИХ КАМЕНІВ

В українській спільноті Канади часто стри- чаємося з голосами, що нас мало, ми не ма- ємо сили і тому все, що ми робимо, обов'яз- ково мусить бути виконане в менших розмі- рах і в гіршій якості. Якщо таке говорення відноситься до нашого шкільництва, наукових і культурних установ чи театрів, то це покищо згідне з правдою, бо ті інституції утримують- ся головню з добровільних пожертв та інших публічних фондів. Ба, але ж не рідко такі го- лоси відносяться і до купецької ділянки, а на- вить деякі несовісні купці беруть це собі в виправдання і використовують покупців...

Та треба нам із цим боротися. Українське купецтво нічим не сміє уступати іншому купецтву Канади. Бізнеси і підприємства є оперті на власних силах і виключно від іні- ціятиви власника чи власників залежить, як цей бізнес розвивається, які в тому підпри- ємстві товари, яка там обслуга і ціни. Усяке нарікання чи невластиве поводження з купці- цями зовсім безпідставні і є свідомим шукан- ням оправдань там, де їх бути не може...

Отож, хочби і в Торонті, маємо вже ряд купецьких фірм, котрі ділом доказали наші твердження. На цьому відтинку не нарікання потрібні, але виховна праця. Громадянство треба виховувати і в цій ділянці так, як і в усяких інших. Кожний з нас, кому дорога ук- раїнська справа в Канаді, хто хоче, щоб ми росли і міцніли, мусить пам'ятати старе, але вічно молоде купецьке гасло: "Свій до свого!" Купецтво теж треба виховувати або переви- ховувати, і воно мусить мати на увазі, що в залежності від розвою українського шкільни- цтва і українських церковних і світських науко- вих та культурних установ, залежить їхнє і наше даліше майбутнє. Залежить те, чи ми будемо як окрема свідомо своєї мети і завдань спільнота, чи станемо за якийсь час аморфною масою і розплинемося безслідно в чужому морі.

Сьогодні зачнемо від виховної статті для покупців. Як відомо: "історія учителька жит- тя", отже й ми будемо подавати приклади з історії наших свідомих купецьких традицій. Зачнемо нашим сеніором в купецтві — фір- мою "Думин і Спілка".

Небагато з наших молодших громадян знає, що Е. Думин працює в купецтві від 1928-го року. — Щоправда, галянтерійну ділянку роз- будовав і поширив він щойно в 1933 р. Ду- маємо, що кожний із львовян пам'ятає його модерну крамницю в середмісті при вул. Ко- перника.

Кожний, кому доводилося побувати в йо- го крамниці, завжди мав нагоду бути чемно

і культурно та ділово обслуženим його пер- соналом або ним самим.

Не думаю, щоб хтонебудь бачив коли п. Думина непривітним, нахмуреним чи навіть зажуреним. З покупцями був він завжди по- гідний, усміхнений і чемний. Це стара купець- ка школа. "Жодного нахабства і жодних три- ків" — як любив казати він своїм друзям.

На запит, чому він обрав купецтво, п. Е. Думин відповідав: "Наші визвольні змагання програні тому, що ми не знали і не опанували наших міст та ще й тому, що в нас не було меценатів — не було багатого купецтва і про- мисловців! Я хочу належати до нових кадрів піонерів, котрі переможуть старі пересуди і докажуть, що українці не тільки до шаблі та до плуга, але й незгірше вив'яжуться з ку- пецькою міркою чи вагою."

На наш запит, чи удалося йому досягти обраної мети, п. Думин відповідав з повною ста- новчістю, що так. Його підприємство мало- вартість перед війною у Львові 100.000 поль- ських злотих, тобто ні трохи не уступало пе- ред іншениціональними (польськими, жидів- ськими) того рода підприємствами. Ідею ку- пецтва поширював він в рядах молоді міста Львова, будучи чотири роки головою Україн- ської Молоді при Союзі Українських Купців і Промисловців, а в часі війни (від 1941-1944 р.) був головою Союзу Українських Купців і Промисловців, де теж була нагода не те, що пропагувати, але боронити, обстоювати інте- реси українського купецтва в важких воєнних умовах. Щодо меценатства, то треба відмі- тити, що Рідна Школа, НТШ та інші наукові чи харитативні установи неоднократно кори- стувалися його допомогою, що можуть ствер- дити люди з Торонта, котрі ці речі добре зна- ють. Думаю теж, що немає потреби критися з тим, що львину частину коштів, вплачених на покриття віднови катедрального храму св. Юра у Львові (всі кошти виносили 300.000 пол. зл.) покрив він з власного конта...

В часі виємігрування в Німеччину не було змоги розвинути жодного серйозного діла з огляду на нестабільність грошей і тому п. Ду- мин присвятив півтора року зовсім безінтере- совної праці як організатор славнозвісного Хору Бандуристів.

У березні 1948 р. приїздить він у Канаду і зачинає від праці будівельним робітником, а опісля, здобувши досвід, стає на спілку з братом будівельним контрактором. Заробив- ши трохи гроша, щойно в травні 1955 р. пере- ходить в свою бранжу і при співпраці і від- повідних грошових вкладах торонтонського і позаторонтонського громадянства зорганізу-

вав підприємство "Думин і Спілка". Уже по році підприємство зросло на 100% в своїх оборотах, а тепер, при закінченні третього року розрослося ще краще і являє собою вартість \$250.000.00! А треба признати, що все це фірма завдячує зрозумінню української світової клієнтелі, котра розуміє, що фірма Думин знає добре своє діло і її товар не тільки кращий, але й дешевший, як у інших...

"Наше підприємство розвивається і міцніє тому, — каже п. Думин, — що воно базується на модерній техніці і старих етичних купецьких традиціях. Так, як колись у рідному Льва-Городі, так і тут ми хочемо продовжувати наші старі купецькі традиції — традиції славних міщан Львова. Думаємо, що українські устано-

ви і тут, на канадській землі, не можуть нарікати на нашу байдужність: наша лепта завжди йшла і йде туди, де того вимагає добра українська справа. Чим більше будемо мати підтримки від українського громадянства, тим більше зможемо жертвувати на українські справи."

Від себе додамо, що український покупець мусить пам'ятати, що в фірмі Думин і С-ка дістане солідний товар, добру обслугу і почуття, що він прийшов до своїх, до рідних, котрі не тільки в потребі все вияснять, дружньо приймуть, дадуть добру раду, але теж в потребі, побачивши матеріальні труднощі покупця, підуть йому на руку з платностями, а то і дадуть більшу, як звичайно, знижку...

Педагог

ФАЗИ ДИТИНСТВА

Організм немовляти постійно розвивається. Оцей розвиток не завжди однаковий. У різних переходових періодах віку дитини заходять оті зміни. Для прикладу: ріст дитини у її початках дедалі зменшується, стає повільнішим. У зв'язку з тим зменшується теж кількісна потреба їжі. От, наприклад, дитина шкільного віку потребує пропорційно вдвоє менше їжі, як мале немовля. Так же різуче виступає і реакція на різні зовнішні впливи. Звичайно, оті фази дитячого віку — це поняття умовне. Більшість лікарів і педагогів проводять цей поділ ось так:

- 1) Фаза кормлення груддю. (1-ий рік дитини).
- 2) Передшкільний період. (Від 1-го до 3-го року життя).
- 3) Дошкілья. (Від 3-го до 7-го року життя).
- 4) Шкільний період. (Від 7-го до 18-го року).

Щоправда, тут слід ще виділити перших три тижні після народин дитини, як фазу новородка. Тоді то дитина принатурюється до умовин життя. Починає віддихати легенями. Починає діяти травлення. Унормовується теплообіг. Відпадає пупець. Порожніють і стають зв'язками кровоносні судини, що не беруть участі в кровообігу...

У цей час дитина вимагає спеціально пильного піклування, ogrивання та грудного кормлення, бо вона, з огляду на недосконалість кори головного мозку, не має розвинутих умових рефлексів. У цей час дитині конечна багатакалорійна їжа.

Дитина плекана груддю звичайно має забезпечений нормальний розвиток і ріст. У тому часі харчування дитини мусить бути дуже вміле, бо через недбалство можуть трапитися захворювання рахітом.

У другому півріччі слід берегти дитину, бо тоді вона схильна до захворювань каром чи шкарлятиною. У першому році життя розвивається нервова система, органи змислів,

формується руки; дитина сидить, повзе, ходить і проявляються початки мови. Матерям слід подбати, щоб належно вправляти дитячі рухи і всі чинності.

Передшкільний період сповільнює швидкий ріст дитини. Зате удосконалюється дія рухів, формується мова, а дитина набуває певні гігієнічні звички. Тут уже треба дотримуватися системи, щоб дитина не перевтомлялась, бож вона тоді дуже допитлива і ще більш рухлива, то й вимагає контролю. Діти в тому періоді дуже вразливі на зміни у довкільному середовищі.

Дошкілья теж помітне повільним ростом. Дитина тратить надмірну вагу. Міцніють у неї м'язи і сильно, хоча й не остаточно, розвивається кістяк.

Десь наприкінці цієї фази починається заміна молочних зубів на тривалі. Дитина починає харчуватися так же як і дорослі, стає більш витривалою, а хоровитість зменшується. Десь до 5 чи 7 років кора головного мозку закінчує свій розвиток, мова дитини стає багатшою, складнішою, передає не тільки свої думки, але і враження, як теж починає читати й писати.

Належний розвиток психіки й мови дитини в тому періоді залежний від організації її життя відповідно до віку. Дитину в цьому періоді слід уже спонукувати до витривалости в заняттю, до зореджування уваги та усунення непосидющости.

Шкільний період ще більше формує та розвиває у дитини кість та м'язи, ріст ще більше сповільняється. Щойно в часі статевого дозрівання ріст знов прискорюється. Молочні зуби випадають, а на їх місце приходять постійні. У часі статевого дозрівання в організмі дитини відбувається складний процес вегетативно-ендокринної перебудови організму. Тоді посилюється чинність залоз внутрішньої секреції, у першу чергу — статевих,

СМЕРТЬ НАШОГО ЧЛЕНА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ НА АНГЛІЮ

В дні 13. IV. ц. р. помер в одній з лондонських лічниць с. п. Анрій Відось, член Редакційної колегії "Учительського Слова" на Англію.

Покійний, молода ще, бо 35 літня людина, помер після короткої недуги, залишаючи в горю дружину та двох дітей. Покійний знаний як невтомний працівник на культурно-освітній ниві та як діяч для української визвольної справи.

Народився він в Бережанщині і закінчив педагогічну освіту. Він був ініціатором і видавцем дитячого журналу "Юні Друзі", zorganizував курси українознавства, а останньо погодився бути членом редакційної колегії "Учительського Слова" для Англії. Смерть, як пише нам дружина покійного, була зовсім несподівана й була великим ударом не тільки для родини, але й для всіх його друзів та знайомих. Редакція "Учительського Слова" та українське учительство в Вільному Світі хилять свої голови в пошані пам'яті Покійника.

Хай чужа земля буде Тобі, Друже, пером!

Редакція

Д-р І. Чинченко обраний дійсним членом Академії Наук

На пленумі Академії Наук в Анн Арбор (США), що відвся в лютому ц. р., обрано проф. І. Чинченка, заслуженого українського науковця (автора двадцяти праць із ботаніки), дійсним членом. Д-р Чинченко є ще членом НТШ, Американського Ботанічного Наукового Т-ва, Американського Об'єднання Університетських Професорів і т. д. Тепер наш педагог працює професором біології в Університетському Каледжі Вашингтону. Редакція бажає йому якнайбільше успіхів!

Щасти, Боже, на новому важливому пості!

Проф. Д. Чижевський, автор багатьох праць, а особливе вельми цінної нещодавно виданої в Нью-Йорку "Історії Української Літератури", є тепер директором Інституту Славистики Гайдельберзького Університету в Німеччині. Нашому визначному педагогові і науковцеві Редакція бажає якнайкращих успіхів!

Вітаємо з успіхами!

Дослідний Інститут для питань Дунайського простору в Зальцбурзі (Австрія) обрав членами

контрольованих центральною нервовою системою.

У шкільному періоді слід виховувати в дитини свідоме ставлення до обов'язку, до завданої праці, також самоконтролю і відповідальність за вчинки, товариськість та інше.

Десь біля 18-ти а то й 20-ти років закінчується оформлювання організму. Дитина стає дорослою людиною.

Торонто, березень 1957.

д-ра Романа Смаль-Стоцького і д-ра Лева В. Мидловського. Завданням цього Інституту є — вивчати соціальні, етнічні, історичні, правні, культурні, господарські та політичні проблеми Дунайського простору.

Д-р Василь Луців іменований членом УВАН

У місяці березні ц. р. іменовано членом-співробітником УВАН відповідального редактора "Учительського Слова", автора кількох наукових праць та численних статтів, д-ра В. Луцева з Торонта.

Українець лектором у Ферлей Дікерсон Університеті

Уже в Америці народжений Данило Кідонь призначений сенатом університету на лектора математики в названому університеті в Рутенфорді, Н. Дж.

Молодий науковець крім лекторства працює ще над докторською працею для Колумбійського Університету, як теж бере активну участь в українському громадянському житті. Бажаємо молодому Колезі багато успіхів у праці!

Свіжа могила українського педагога

Дня 7-го березня ц. р. помер у Вінніпегу український педагог і науковець Петро Тенянюк у віці 77 років. Земля йому пером!

Вітаємо з дев'ятим роком видання!

Один з перших дитячих журналів, вінніпегський "Мій Приятель" (про котрий помістили ми простору згадку в 5-6 числі з 1956 р.) вступає в дев'ятий рік свого існування. Ред. о. Їжик уклав немало труду, щоб довести журнал до теперішнього вигляду. "Мій Приятель" друкується на добром папері в оформленні графіка М. Левицького і має 16 сторінок цікавого і релігійно-морального змісту. Журнал виходить накладом 4 000. Бажаємо редакторові ще кращих успіхів у праці, а батьків закликаємо до передплати.

Школа Українознавства в Мінеаполіс

По ліквідації школи українознавства при місцевому відділі УККА zorganizовано при храмі Св. Арх. Михаїла парохіяльну школу, котра оце вже існує третій рік. У школі навчається 49 дітей. До вчительського складу належать прот. о. В. Левницький, п-на Т. Плевако, п-ні М. Ясенюк, Л. Каркоць, О. Амброзяк, К. Филипович, І. Лісович, М. Гіпський (до речі — єдиний наш передплатник на цілий Мінеаполіс!) і Фридріх. Управитель школи, досвідчений педагог М. Гіпський, і прот. о. В. Левницький докладають багато праці і старань, щоб школа належно виконувала свої завдання. Дай Боже, щоб незабаром мали краще приміщення!

Рідна Школа в Лос Анджелос

З огляду на часті землетруси Лос Анджелос широко розбудоване, а тому й українці дуже розквинені. Це утруднює всяку громадську працю, все ж таки тут є українська Централь і восени

1952 р. головою жіночої секції обрано п-ню Ната-
лію Березовську, котра доложила багато старань,
щоб урухомити Рідну Школу, котра зачала пра-
цювати в 1954-55 шкільному році. Спершу учила
п-ні Балеї, а в 1955-56 р. п-ні Березовська. Замітні
великі поступи в науці, а крім того діти навчили-
ся кілька народних танків і пісень та давали власні
імпрези. Навчання відбувається під керівництвом
українського інспекторату. Гарне враження робили
показові лекції, що підтверджують велику еруди-
цію учительки і обізнаність дітей з матеріалом.
Учителька не брала за працю жодної винагороди,
за що належить їй щира подяка. Гроші вплачу-
вані батьками — використано на бібліотеку. З огля-
ду на поважне захворювання п-ні Березовської нав-
чання в 1955-56 р. перебрав б. судія п. Кізіма.

Редакція бажає п-ні Березовській скорого виду-
вання і вітас свідому українську Громаду в Лос
Анджелос!

З Рідношкільного життя в Бразилії

В неділю 10-го березня ц. р. в Куритибі педа-
гог Т. Григорчук улаштував, п'ятий з черги, іспит
шкільної дівчорі. До іспиту приступило восьмеро
діточок із садочку та 13 учнів із I, II, III, IV і V
клас. Учитель Григорчук заявив, що в Рідній Шко-
лі навчалось досі біля півтори сотні дівчорі і за
тих кілька літ Рідна Школа має вже власне шкіль-
не приміщення. Редакція "У. С." бажає колезі Гри-
горчукові багато сил та якнайкращих успіхів у
корисній праці. Щастя, Боже!

Рідні Школи при УНО в Канаді

Педагог С. Паладійчук подав на нараді УНО
для Східньої Канади, що УНО утримує свої шко-
ли в таких місцевинах: Торонто місто, Торонто За-
хід, Ст. Кетрінс, Віндзор, Судбурі, Монтреал,
Кіркленд Лейк, Руан, Форт Вілліам, Вінніпег, Ре-
джайна, Саскатун, Едмонтон і Ванкувер. Школи
спільні з КУК-ом є в Гемілтоні, Ошаві, Вал д'Ор,
Нью Вестмінстер і в Лондоні, Онт. Дитячі садки
є в Віндзорі, Судбурах, Вінніпегу і Едмонтоні.
Редакція "У. С." була б щиро вдячна за переслан-
ня повного переліку як учительського складу, так
і дівчорі з відміченням праці поодиноких шкіл.

Щось не гаразд із комуністичною ідеологією?..

Партійні бонзи Львова нарікають в одному з
чисел "Радянської України", що помітні "основні
недоліки в ідейному вихованні" серед студент-
ської молоді. Як би не було, тут концентрується,
як каже та ж газета, 50.000 студентської молоді,
а це навіть большевицькому режимові недається
контролювати. Щоб у Львові не повторилося дру-
гого Будапешту, Варшави чи Києва, тов. Шпиця
радить розмістити студентство в інших місцево-
стях, як от Золочів, Радехів чи Перемишляни...

Мудрий закон!

Французький Парлямент ухвалив закон, що за-
бороняє дівчорі понижче дванадцяти років ужи-
вати алкоголеві питва. Юнацтву від 12 до 20 ро-
ків не вільно пити алкоголевих напиктів повище
12 степенів. Також забороняється пити вино учням
державних шкіл. Віримо, що цей закон зменшить
молодечу злочинність та підвищить їхню мораль
і взагалі здоровність французької нації.

За спрощення граматики

Конгресмен Гарлян Гаген подав законопроект
про змодернізованя та спрощення англійської мо-
ви, уживаної в США. Зокрема тут мова про спро-
щення складного писання та "спелінгу", неподі-
буваних ніде в світі.

Невже ж на це немає ради?

У педагогічних колах і в пресі Торонта широ-
ко прогомнів відгук дискусій на тему вибриків
учнівських ватаг середніх шкіл. Вони тероризу-
вали здібних учнів. Це такий мало вплив, що оті
кращі учні відстали в науці. Дійшло до того, що
оті гультіпаки стали кепкувати з педагогів, і тре-
ба було вчителству звертатися до шкільної влади
з проханням уповажнити викидати таких гидких
учнів зо школи.

Теж пропорція!

Канадійські статистичні дані за 1954 р. кажуть,
що видатки на шкільництво коштували населення
\$705.000.000, на алькоголеві ж напої \$902.000.000, а
на тютюн видано \$463.000.000! Коментарі зайві.

Наради українців у Кракові

У лютому ц. р. краківське Українське Суспіль-
но-Економічне Т-во відбуло свої збори. Член Упр-
ви — Грицьков'ян указав на недоліки в праці, особ-
ливо байдужість і ухиляння від праці нашої інте-
лігенції. Намічено теж плян праці на майбутнє,
акцентуючи потребу зорганізування курсів нав-
чання української мови як для дівчорі так і для
дорослих.

Наука релігії в Польщі

Єпископат на підставі порозуміння з урядом
дав розпорядок і від січня почалося навчання на-
уки релігії в народних та середніх школах.

Сім тисяч малярських студентів-утікачів!

Виконний комітет Світової Університетської
Служби в Женеві повідомляє, що з Мадярщини
втекло, після неудалого повстання, понад сім ти-
сяч студентів. Це становить майже четвертину
всього малярського студентства. Більшість із них
уже переїхала з Австрії в Америку і тут продов-
жує студії.

Канада втрачає науковців

Лідер консерватів — Джан Діфенбейкер — за-
явив у своїй промові в університеті Британської
Колумбії, що канадійські науковці по скінченні
студій ідуть на працю до США.

У пляні бюджету Канади намічено:

Міністер фінансів Герріс подав парламентарові
плян нового бюджету, де є теж точка, котра про-
понує збільшення допомоги для дітей. Діти до 6
років діставали б від вересня ц. р. не -5.00, але
\$6.00; а діти 6-12 років діставали б не \$7.00, але
\$8.00.

Старе вино в нових міхах...

Шкільна Рада в Келгарах (Канада) рішила, що
таки "батьківська педагогіка" найкраща і замови-
ла для своєї школи певну кількість гумових пас-
ків для нездисциплінованих учнів. Паски перехо-
вуватимуться в канцелярії управителя, а вчителі
випозичатимуть при потребі.

ШКІЛЬНИЦТВО В АНГЛІЇ

Лондонська "Українська Думка" подала звіт про інспекційного обслідування шкіл українознавства в Британії, в таких містах: Мансфілд, Брандфорд, Лідс, Аштон, Ольдгам, Гуддерсфілд, Ковентрі. Із цього звіту довідуємося, між іншим, про таке:

У Брандфорд, Ольдгамі, школи українознавства функціонують уже довгий час, а тому вони краще організаційно оформлені, і в них краще поставлене навчання.

У Мансфілді, де українська громада взагалі є невелика і дітей шкільного віку небагато, у минулому році було тільки передшкілля, 1-а класа сформувалася лише в вересні м. р. і має 7 учнів; під керівництвом вчительки п-ї Дяківської вони почали вивчати буквар. Діти меншого віку відвідують передшкілля, в якому виховну працю провадить вчителька п-ї Ігнат.

Найчисленніша у В. Британії українська Брандфордська громада має і найчисленнішу та найкраще організовану школу українознавства при Відділі СУБ (там ще є школа українознавства при УАПЦ), що охоплює в цілому 140 дітей. Вона має дитячий садок (40 дітей від 4 до 5 років), 1-е передшкілля (32 учні від 5 до 6 років), 2-е передшкілля (30 учнів від 6 до 7 років), 1-у класу (28 учнів від 7 до 8 років), 2-у класу (21 учень віком понад 8 років). Школа міститься в будинку СУБ-у і має добре обладнані для навчання кімнати. Зайняття відбуваються по суботах у дві зміни — від 11 до 2 год. і від 2 до 5 год. В дитячому садку працюють (чергуючись по тижнях) три виховниці — п-ї Бахмат, Голиш і Клименко. У школі й передшкіллі працюють чотири вчителі — пп. Попадинець (керівник школи), Бахмат, Ревляк і Фучко, уже декілька місяців без прикріплення учителів до клас, бо частина вчителів іноді працює і в суботу, а іноді їх треба замінювати, на майбутнє неминуче доведеться думати про збільшення числа педагогів. У школі викладають українську мову, а також історію України й географію з природознавством і співом. Релігію вчить о. Л. Дорош. У позашкільні години п. О. Буряк навчає дітей українських народних танців.

Школа українознавства при Відділі СУБ-у у Лідс (там є і школи українознавства при УАПЦ) заснована тільки в минулому році. Вона міститься в будинку СУБ-у, у якому має два достатньо обладнані класні приміщення. В них по неділях від 11 до 12 год. вчать дві класи. В одній з них (вчителька п-ї Панчук) є 11 учнів — вони починають вивчати буквар. У другій (вчителька п. Волошин) є 10 учнів — вони пройшли вже половину букваря. В неділю від 12 до 2 год. працює передшкілля — дит. садок (вихователька п-ї Жилинська), в якому під час візитації було 5 дітей.

Школа українознавства в Аштон-Лейн заснована лише в минулому році. Тепер вона міститься в недавно придбаному будинку СУБ-у, у якому вже обладнана для навчання належна кількість кімнат. У школі є 1-А класа (вчителька п. Розгін), що має 22 учні, які почали вивчення букваря і 1-Б класа (вчителька п. Волощук), що має 16 учнів, які вивчають буквар уже другий рік. Крім того,

в 1-Б класі є дві дівчини по 10 років, які вчать за програмою 2-ої класи. Шкільні заняття відбуваються по суботах від 2 до 4 год. по обіді. При школі є дитячий садок, працю в якому провадять, чергуючись по тижнях, три виховниці: п-ї Венгер, Саранчук і Боднарченко. Навчання співу провадить у школі п. Сплавник. По неділях пп. Савків, Федорів і п-на Кадигроб (під загальним керівництвом балетмайстра п. Дністровика) навчають дітей народних танців.

Школа українознавства при Відділі СУБ-у в Ольдгамі (там є і школа при УАПЦ) міститься в будинку СУБ-у, у якому три кімнати приладнані до шкільних занять. У школі є 1-А класа (вчителька п-ї Романюк), що має 20 учнів, 1-Б класа (вчителька п. Шевчук), що має 12 учнів і 2-А класа (вчителька п. Буцяк), що має 15 учнів. При школі є передшкілля — дит. садок (виховниці п-ї Стецько і Ластовецька, який має 34 дітей. В 1-А і в 2-й класі навчання провадиться в суботу від 2 до 5 год., а дит. садок і 1-А класа навчаються в неділях від 2 до 4 год. У 1-А класі, під керівництвом п-ї Романюк, проробляються перші сторінки букваря, а в дит. садку п-ї Стецько і п-ї Ластовецька провадили працю з малечою — не є дивним, що вони на 90% регулярно прибувають до садка.

В Гуддерсфілді українських дітей шкільного віку ще небагато, і школа українознавства там заснована недавно. Міститься вона в недавно придбаному будинку СУБ-у, у якому має добре приладнані для навчання й відповідно умебльовані класні кімнати. Школа має передшкілля, вчителька п. Тикайло, в якому є 16 дітей і 1-у класу (вчителька п. Лютик), в якій є 8 учнів. Крім того, один учень навчається за програмою 2-ої класи. Навчання в школі провадиться по суботах від 2 до 5 год. В 1-й класі вивчається перша частина букваря. В передшкіллі читаються казки, провадяться бесіди й також вивчаються початки букваря.

Школа українознавства при Відділі СУБ-у в Ковентрі (там є і школа українознавства при УАПЦ) міститься в класних приміщеннях англійської школи. Вона має три відділи. У першому відділі (вчителька п. Сенів) є 7 учнів — вивчається перші букви букваря. У другому відділі (вчителька п. Демчинська) є 12 учнів — вони пройшли вже біля половини букваря. У третьому відділі (вчителька п. Лесів) є 6 учнів, які опрацюють читанку 2-ої класи. За встановленими СУУВ нормами 1-й і 2-й відділи мають бути 1-А і 1-Б класами, а 3-й відділ має бути 2-ою класою. Учителі школи працюють на зміни, і їм трудно виділяти час для навчання в школі. Тому учні вчать в школі тільки 2 години на тиждень — по суботах від 2 до 4 години і часто один учитель провадить навчання одночасно в двох класах.

Советські школи для робітничої молоді

Таких шкіл є 1.200, а в них навчається 250.000 молоді. Більшість із тих шкіл не має власних приміщень, а уряд УССР зовсім тим не журиться...

ЛЕКЦІЇ ЗВ'ЯЗАНІ ОДНИМ ОСЕРЕДКОМ ЗАІНТЕРЕСОВАННЯ?

Новітні методи навчання кладуть велику вагу на т. зв. "осередок заінтересовання", який повинен в'язати різні ділянки одного предмету, або лекції різних предметів одного дня в одну сконцентровану цілість.

Новітні педагоги виходять із висновку, що в дитячій психіці духові чинності не діють відокремлено, — вони діють рівночасно і тому чи то почуття, чи спостережливості не можна вправляти для них самих, а тільки в сполучі з активністю розумової думки, волі й свідомості. З тією метою педагог А. Декролі приймає методу осередків заінтересовань, яка концентрує всі вправи довкруги однієї ідеї, яка може бути зачерпнута з програми навчання або актуальних випадків.

Подаю приклад одного циклу лекцій (призначеного на один ранок цілоденної школи, або на один вечір вечірньої школи), побудованого на спільному осередку заінтересовання. Цей цикл складено й пристосовано до навчання української мови за зразком, поданим у педагогічному журналі Департаменту Освіти провінції Квебек у Канаді "Л'інструксіон Публік".

Кляса друга

Осередок заінтересовання: Регуляція вуличного руху. П'ять півгодинних лекцій.

- 1) Обсервація вуличного руху в місті.
- 2) Словникові вправи, диктант або запис нових слів з поясненнями.
- 3) Опрацювання читаного матеріалу.
- 4) Вилучення з читанкового тексту слів, що означають дію.
- 5) Малюнок.

- 1) Виходимо з дітьми на вулицю.

Учит.: Підемо цим пішоходом аж на ріг вулиці. Не вибігайте на їздню.

Учень: Там авто може вбити.

Учень: І мотоцикл може забити.

Учит.: Їздня є для вазового руху.

Учень: Я знаю, по їзді ідуть вози.

Учит.: Для перехожих є пішоходи (іноді кажемо — хідники).

Учень: О так, ми є перехожі, ідемо пішоходом.

Учень: Їздню також, як треба перейти на той бік.

Учит.: Тоді треба добре уважати.

Учень: Я знаю, треба дивитися на світла.

На розі вулиці діти обсервують вуличний рух.

Учні навипередки: Тепер можна перейти на той бік. Так, тепер є зелене світло. — Авта стоять, бо для них червоне світло, — О, а тепер для нас червоне. — Авта ідуть, для них зелене. — А на цій другій вулиці авта стоять, бо для них червоне.

Учит.: Ці дві вулиці перетинаються. Кажемо, що вулиці перехрещуються. Це є перехрестя.

Учень: Я знаю, це так виглядає як хрест.

Учні: Уже зелене, ходім на той бік.

Учит.: Ходім. Туди підемо на друге перехрестя і вернемося до школи.

На другому перехрестю вчитель звертає увагу дітей на сам світлофор.

— Як називається цей стовп із світлами?

Учні не знають української назви.

Учит.: По-українському називається світлофор.

Пригляньтесь добре, як виглядає світлофор. Як він нам дозволить, перейдемо на той бік.

2) Опрацювання словникового матеріалу.

Учит.: Розкажи, де ми були і що бачили?

Учень: Ми були на вулиці. (Учитель рівночасно записує слова, які хоче, щоб учні запам'ятали). — Ми йшли пішоходом. По їзді їздили авта, автобуси, мотоцикли. На перехрестю ми стояли й дивилися. Там був світлофор. Світилися світла — раз червоні, раз зелені. Як було зелене, то ми перейшли на той бік... І т. д.

Учитель записав на таблиці: вулиця, пішоход (пішохід), їздня, ріг вулиці, перехрестя, світлофор, вазовий рух, перехожі, вуличний рух.

3) Опрацювання читанкового матеріалу.

Учит.: Прочитаю вам віршик Завадовича про мудре око.

Учень: О, я люблю віршики Завадовича. Вони такі легенькі.

Учень: Я знаю Завадовича "Наша Коломийка".

Учень: Ми читали вже багато віршиків і казок Завадовича.

Учит.: Тепер вам прочитаю ще один його віршик.

МУДРЕ ОКО

— Що то, матінко, за око

На стовпі отам високо?

Просто дивиться на мене

Раз червоне, раз зелене.

— Тее око, любий Гнатку,

Допильновує порядку:

Як лише червоне гляне,

Все, що йде і їде — стане.

Як же зробиться зелене,

Ніби кличе: "Йдіть до мене!

Вільна вам усім дорога,

Ні при чому тут тривога."

— О, та й мудре тее око

На стовпі отам високо!

Цих спиняс, тих пускає

І порядку доглядає.

Учень: Я знаю, я знаю, це світлофор.

Тепер учитель накаже індивідуальне тихе читання. Після того наступас провірка зрозуміння тексту. Міркування на основі тексту.

Які особи виступають у цьому віршику? Де вони розмовляють? Про що питався Гнатко? Як

мама пояснила червоне світло, а як зелене? Прочитай, що каже зелене світло? Скажи інакше "ні при чому тут тривога". Як Гнатко назвав світла? Як розумієш, що це око порядку доглядає? Поясни, як світлофор регулює рух на вулиці. Чому потрібний такий порядок?

4) Граматика. Вилучення з тексту віршика слів, що означають дію.

Учит.: Учора ми пізнали слова, що означають дію. Сьогодні ми спробуємо вибрати з цього віршика всі слова, що означають якусь дію. Читайте тихенько цей віршик, а як натрапите на слово, що означає дію, запишіть у зшитку. Напишіть найперше:

Слова, що означають дію (записуйте одно слово під одним).

Діти записують:

дивиться
допильнує
і т. д.

Відчитай слова, які ти записав. Тепер у другому ставпчику напиши ці самі слова, але так, ніби ти сам тепер виконував це.

Учень: Я не знаю, як.

Учень: Я знаю. Світлофор "дивиться", а я "дивлюся". Світлофор "допильнує", а я "допильную".

Учитель контролює записи дітей та справляє похибки. При цьому провіряє, чи діти розуміють.

Учит.: Як би так світлофор умів говорити, що він розказав би вам про себе? От Юрко є тепер світлофор і він розкаже вам, що він робить.

Юрко: Я дивлюся раз червоним оком, а раз зеленим. Я допильную порядку і т. д.

5) Малюнок.

Діти намалюють світлофор і покольорують, або намалюють довільну ілюстрацію до віршика "Мудре око".

У Рідній Школі можна б уже корисно лучити одним осередком заінтересовання теж окремі предмети українознавства. Центральним предметом є рідна мова і з нею можна дуже добре лучити навчання історії та географії України. Нпр., на основі образів чи ілюстрацій поговоримо з дітьми про Володимира В. На лекції української мови проробимо оповідання або вірш про Володимира Вел. З географії поговоримо про Дніпро або stolичне місто Київ, а все те пов'яжемо особою князя або випадками його часів.

Подаю цю лекцію як тему до дискусії щодо застосування цієї методи в Рідній Школі.

Іванна Петрів

Іван Білоус

ЗМАГАННЯ ЗА УКРАЇНСЬКЕ СЕРЦЕ

Ми, вчителі Українознавчих шкіл, свідомі того, який великий обов'язок узяли ми на себе. Він дуже часто переростає наші сили, він своїми безмілосердними ударами, в часі виконання його, заломлює слабших поміж нами, знеохочуючи їх до дальшої праці, проріджуючи ряди тієї лави відважних, які дуже часто поза тяжкою фізичною працею віддають свій, потрібний для відпочинку, час тій великій справі. Ми знаємо, що обставини в новому світі стало протидіють нам, ми пізнали не тільки їх спротив нашим змаганням, але ми бачимо в нашій праці, як вони офензивно, часто з видним успіхом, ідуть проти нас, нищучи здобутки наших зусиль. Ми пізнали, як ворожі нам обставини запрягли до праці проти нас час, який повною парою працює для них добрих кількадесят годин проти наших трьох-чотирьох на тиждень. На жаль, велика частина нашого громадянства наставлена байдужно а то часом і вороже до нашої праці, ми з прикрістю пізнали, що дуже часто родинний дім, у наших обставинах найважливіший чинник у вихованні і навчанні дітей, не дає нам у нашій праці такої допомоги, яку він може і повинен дати. Ми знаємо ще більше, що не раз змушує наші серця перестати битись, а це є правда, що дуже часто найбільшими ворогами нашої праці є таки наші власні учні. Кожний учитель, який працює кілька літ в Українознавчій Школі, знає, скільки зусиль, здоров'я, нервів і вкладу цілого ества потрібно кожного дня, щоб той матеріал, з якого хоче-

мо зробити щось найкраще, не крушився під нашими пальцями, а співпрацював з нами.

Мимо того всього ми не тільки не здаємо позицій, але здобуємо нові, ряди наших працівників більшають, Рідна Школа здобуває щораз більше признання в громадянстві. "Той є краший американець, хто любить країну своїх батьків" — сказав раз губернатор, сам син емігранта, на з'їзді української молоді. Наша школа має навчити своїх учнів любити, чинно любити, Україну. І то все. Дитина, яка скінчить нашу школу, повинна винести з неї українську душу, українське серце. Серце наших учнів тепер і в майбутності як дорослих громадян має бути чуле на справи краю, з якого вийшли їх батьки чи діди. Завжди і всюди признаватись до свого походження, здобувати приятелів для нашої справи, реагувати за образи, не жалувати трудів ані матеріальних засобів на визволення України. Щоб краще виконати ці завдання, наша школа дає учням зброю у вигляді різних знань про Україну. Проте, життя вчить, що багато відомостей губиться по дорозі життя, тому ми в наших школах повинні дати багато старань на вироблення чогось тривалого, а ним може бути тільки душа і серце української людини. "Раз добром налите серце ввік не прохолоне".

Наші школи мають уже нині читанки, мають підручники до історії, географії, які дають багатий матеріал про Україну. Але з практики знаємо, як далеко в уяві дитини є Україна з її подіями в минулому і тепер. Дуже ча-

сто те, що має виробити у наших дітей любов до України, є, помимо наших старань, дуже тяжко зрозуміле для них. Програми для Українознавчих Шкіл є для нас, звичайно, дороговказом, проте є різні дороги до даної мети, тож коли маємо кращу дорогу, берім її. Безперечно, є великі різниці в чинах, які українська людина творить з любови до Батьківщини на рідних землях і землях Америки чи Канади, і тому підхід до вироблення тієї любови тут мусить бути трохи інший як в Україні. Нові місця нашого поселення можуть дати нам багато матеріалу, який ми повинні хосенно використати в Рідних Школах. Той матеріал можемо довільно черпати з життя нашої громади в Новому Світі.

Подам кілька прикладів, які я використав у моїй практиці. Проважду четверту клясу, не дуже численну. Діти здібні і розвинені. На годині української мови прочитав дітям з нашої газети допис про знану подію зі школи в місті Міннеаполіс. Учителька питала дітей, хто якої національності, а на відповідь дівчинки, що вона українка, учителька сказала "рашієн". Учениця зеперечила, що вона не московка, а українка, на що вчителька сказала, що то все одно. Дівчинка розплакалась, протестуючи проти такого твердження. Над тією частиною прочитаного допису розвинулася в клясі дискусія, питання, відповіді, у висліді чого кляса ствердила на підставі переробленої дотепер історії, що українці і москвини — то дві різні національності і що учениця добре зробила, що не погодилася з учителькою. Треба завжди і всюди обстоювати своє походження і боронити свій нарід. Читаю далі. Мати похвалила донечку за таку поведінку, написала листа до вчительки, залучуючи дві книжки про Україну. За три тижні вчителька перепросила в клясі українку і признала, що правда по її стороні. Учителька того не знала.

Трохи пізніше. Питаю дітей, у кого є "Фрі Пресс" (поважний дітройтський щоденник), і чи не було тепер у тій газеті чогось цікавого. Устає двоє дітей і кажуть, що їх батьки читали і були лихі, що та газета назвала Ніну Паранюк "рашієн гирл". Витягаю два числа "Фрі Пресс", у яких на перших сторінках, у днях 14 і 15 лютого ц. р. був поміщений допис "Н. П." про її втечу. Даю учням читати підкреслені мною місця, де Ніна каже, що вона вродилась і жила в Україні, що її батьки і вона сама української національності. Потому звертаю увагу дітей на наголовки тих статей: "рошіян гирл вибрала свободу". Знову запити, дискусія і кляса стверджує, що газета написала в наголовку неправду. Що робити? Ніна повинна запротестувати. Вияснюю, що Ніна того не зробить, вона в Австралії, може газети й бачити не буде. Нашим обов'язком є це зробити. Кажу, що я вже написав до головного редактора і видавця газети в тій справі. А як ви написали? По англійськи, була моя відповідь. "О, то ви вмієте по англійськи?" (Я в суботу не розумію ані слова по англій-

ськи). Нема ради, повага рідношкільного вчителя в очах дітей зроста. Діти читають копію висланого листа. З листа виходить, що я вислав редакторові сім книжок в англійській мові про Україну. Діти цікавляться, звідки я взяв книжки. Кажу, купив. Кошують 12 доларів. Даю дітям читати відповідь, яку в імені видавця прислав мені відповідальний редактор газети, дякуючи за добрий інформаційний матеріал. Цей факт зробив на дітей велике враження. Чую, що діти говорили з батьками вдома про цю справу.

Чув я, що славний фільмовий артист, Джек Пеленс співав у телевізії українські пісні. "Діти, — питаю в школі, — було щось нове в телевізії?" Нове, то зн. українське. Так, вони чули, що наш Пеленс співав українські пісні. Знову питання, знову дискусія, діти довідуються, що наш артист тут народжений, його батьки приїхали з України. Читаю з української газети, що Джек, будучи у Нью-Йорку, відвідував українські крамниці, говорив тільки по-українськи, купив багато українських виробів. Звернув увагу дітей на другого нашого славного артиста бл. п. Івана Годяка. Діти чули про Годяка, бо він довго жив у нашому місті. Великі люди, а не стидаються їх українського походження.

От живі приклади до наслідування, приклади з американської землі, а Америку діти дуже люблять, і що на ній діється, то все добре.

Додам, що читанки, які припадали на ті дні, пішли в воду. По передуманні того мого відскоку від програм, я прийшов до переконання, що то не був змарнований час, а розрадувані і горді лица дітей підтверджують ту правду. Таких "прогрівів" я маю на моїй совісті більше, але маю надію, що вони будуть прощені.

Дітройт, дня 25 квітня 1957

Євген Маланюк

ШЕВЧЕНКО

Не поет — бо це ж до болю мало,
Не трибун — бо це лиш рупор мас,
І вже менш за все — "Кобзар Тарас",
Він, ким зайнялось і запалало.

Скорше — бунт буйних майбутніх рас,
Полум'я, на котрім тьма розтала,
Вибух крови, що зарокотала
Карою за довгу ніч образ.

Лютий зір прозрілого раба,
Гонта, що синів свяченим ріже, —
У досвітніх загравах — степа
З дужим хрустом випростали крижі.

А ось поруч — усміх, ласка, мати
І садок вишневий коло хати.

